

HANS STEUR

Laan van Avegoor 15, 6955 BD Ellecom, steurh@xs4all.nl,
www.fossieleplanten.nl

MUSEUM 'DEVONIUM' TE WAXWEILER (EIFEL) GEOPEND

De Eifel heeft er weer een geologische attractie bij. In het dorp Waxweiler, 18 km ten zuiden van Prüm, is op 3 juli j.l. een museum geopend dat geheel gewijd is aan het Onder-Devoon, zoals dat in de grote groeve bij die plaats is ontsloten (Afb. 1). Het gesteente rond Waxweiler is zo'n 400 miljoen jaar geleden afgezet in een rivierdelta, die uitmondde in zee. Bijzonderheid is dat de meeste fossielen in het museum gevonden zijn door leden van één familie van amateurverzamelaars, Rebske genaamd.

Langzamerhand is er een hele keten van musea en leerpaden ontstaan, die de geologie en de paleontologie van het Leisteengebergte aanschouwelijk maken. Om er een paar te noemen: de ondergrondse bezoekersmijn Herrenberg met fossielenmuseum te Bundenbach (over de leisteenuwinning en de wereldberoemde fossielen daarin), het Naturkunde-Museum te Gerolstein (met een afdeling over de fossielen die daar gevonden worden), het Hunsrück-Museum te Simmern met een geologische afdeling, het vulkaanmuseum te Daun en het Maar-Museum te Manderscheid. Verder zijn er geologische leerpaden bij Gemünden, Hillesheim, Manderscheid, Sensweiler (Geopark Kraloch) en Hochstetten-Daun. Ook de door Wouter Südkamp vanuit Bundenbach georganiseerde geologische excursies horen in dit rijtje thuis.

Het Devonium-museum in Waxweiler voegt daar een beeld van de periode van de verovering van het land door planten en dieren aan toe. Wat er in het Vroeg-Devoon, zo'n 400 miljoen jaar geleden, gebeurde was heel bijzonder, spectaculair zelfs, maar dan wel in het kleine. De eerste landplanten waren al in het Siluur ontstaan, en tijdens het Vroeg-Devoon ontwikkelde zich een veel grotere diversiteit in de flora. Maar groter dan enkele decimeters werden de landplanten niet. Alleen de (vermoedelijke) zwam *Prototaxites* stak met zijn 6 m

boven alles uit. En in het brakke water groeide de grote alg *Mosellophyton*. Ook daarvan zijn resten gevonden in de groeve van Waxweiler. In het totaal zijn er fossielen van 15 plantensoorten gevonden en dat is bijzonder veel voor dit tijdperk. Deze planten hebben echter geen blaadjes, bloemen of zaadjes: die ontwikkelden zich pas veel later. Wel hadden sommige soorten stekels, die waarschijnlijk als vergroting van het assimilerend oppervlak dienden, of als houvast bij de vorming van kleine struwelen. Dit alles betekent dat er aan de planten uit die tijd niet veel te zien was. Een plant met sporenkapsels is zo ongeveer het mooiste wat je kunt verwachten. Ook de dierenwereld was kleinschalig: miljoenpoten, spinachtigen, mijten, minikreeftjes, e.d. In het zoetwater leefden wel vissen van allerlei formaten, terwijl ook zeeschorpioenen (*Eurypterus*-achtigen) voorkwamen. Die konden heel groot worden (tot 3 m), maar in de groeve zijn ze ook gevonden van enkele centimeters lang. In het museum is een stuk van een grijptang van een grote *Eurypterus* een van de meest spectaculaire stukken (Afb. 2).

Het is heel bewonderenswaardig dat men, ondanks de onopvallendheid van de fossielen, het aangedurfd heeft, om over dit onderwerp een museum in te richten. Dit museum is dan ook, om met Dr. Stephan Schultka uit Berlijn te spreken, uniek in de wereld.

Omdat ik een kleine bijdrage had geleverd in de vorm van een paar foto's, waren mijn vrouw en ik uitgenodigd de opening bij te wonen. Tijdens de toespraken werd de familie Rebske (waarvan vader Wolfgang intussen overleden is) uitgebreid in het zonnetje gezet. Hun naam is trouwens in diverse Latijnse plantennamen vereeuwigd, evenals die van de eigenaar van de groeve, de heer Köppen. Ook de leider van het hele project, Dr. Michael Wuttke van het Landesamt für Denkmalpflege werd terecht zeer geprezen.

Afbeelding 1.
Groeve Köppen bij
Waxweiler in het
avondlicht.

Afbeelding 2.
Scharen van een grote *Eurypterus* (zeeschorpioen)
uit de groeve van Waxweiler.

Afbeelding 3.
De ballenbak.

Afbeelding 4.
Vitrines met Onder-
Devonische planten
in het Devonium van
Waxweiler.

Daarna werd het museum ingewijd door de twee pastoors van de parochie. Ik vond het een van de leukste momenten van het geheel toen het gebouw met de 400 miljoen jaar oude fossielen werd ingezegend met het voorlezen van verzen uit de Bijbel over God die op de vierde dag het gewriemel in de wateren schiep. Hier was geen conflict tussen religie en wetenschap.

Het museum is gehuisvest in één flinke, nieuwgebouwde zaal. Het is smaakvol en volgens de nieuwste inzichten ingericht. Dat wil zeggen dat er flink wat uittreklukjes, schuifpanelen, grijpgaten, snuffelholtes en ballenbakjes aanwezig zijn, zodat er ook voor kinderen iets te beleven is (Afb. 3).

Het bescheiden karakter van de fossielen wordt goed opgevangen door het gebruik van foto's, reconstructies en teksten (Afb. 4). Van elke plant is het belangrijkste

exemplaar tentoongesteld (van sommige is er zelfs maar één gevonden). Als verzamelaar had ik er natuurlijk graag wat meer gezien, maar dat is niet de stijl tegenwoordig. Ook de geologie in het algemeen en de ligging van de continenten krijgen de aandacht zodat je een goed beeld krijgt van de omstandigheden waaronder de fossielen zijn gevormd.

Al met al is dit een fraai ingericht, wetenschappelijk zeer verantwoord, klein maar fijn museum, dat een bezoek ten volle waard is.

Devonium Waxweiler, Hauptstraße 28,
www.devonium.de

Openingstijden: ma, di, vrij: 9 – 12 u en 13.30 – 16.30 u
do: 9 – 12 u, za: 10 – 12 u in vakantietijd.

Toegang: volwassene: € 2,50
kind € 2 (inclusief loepje)